

HRVATSKA RIEČ

Predplatna ciena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za Šibenik na godinu donajanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 sviše poštarški trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredištvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobčena pisma i zahvalne tiskaju se po 30 para petit redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Za obći sastanak.

Mi smo doslovno donieli predlog, koji je na našoj skupštini u Šibeniku iznesen, a taj predlog su doniele i druge novine, pa ipak ima listova, kao „Jedinstvo“ u Spljetu, koje turaju u svet posve nekakav drugi predlog i na ovaj izmišljeni od njih predlog nadovezuju opazke. koje su kadre prikazati cilju stvar u posve drugom svjetlu, nego je to želio predlađač Dr. Krstelj i naša skupština.

Splitskom listu mi se ne čudimo, jer znamo da je njegova zadaća mutiti pojmove, sijati nesporazumljenja, utirati put razdorima i zapriječavati svaku radnju koja bi bila kadra ujediniti naše narodne sile. Tako i u ovom slučaju, gdje se želi da se sastanu svi zastupnici Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Istre i slovenskih zemalja te predstavnici Bosne i Hercegovine na skupno vijećanje, splitski list toliko je dosljedan svomu zanatu, da izmišlja nekakvu svoju resoluciju i na nju nadoveživa onda mnogo toga što drži da bi bilo kadro našu resoluciju omalovažiti te ju prikazati posve strančarskom i vandobnom.

Poznamo mi taj list, pa se radi njega ne bi na ovo njegovo staro djelovanje ni bazirali, ali ovog puta moramo radi stvari, radi cilja koji je nami svima, pa i našoj resoluciji pred očima.

Splitski list dakle napominje, da u Banovini osjećaju tegobe i Srbi, ne samo Hrvati. Oni da su u tamnicama.

I kad je ovo rekao misli, delija, da je bacio kost o koju ćemo se glodjati, kao da mi ne znamo da tegobe osjećaju i podnašaju svi Srbi a ne samo oni Banovine! Kao da te tegobe ne osjeća cijeli narod.

Nu da splitskom listu nije do glavnoga, nego do razdora, od sprječavanja toga sastanka svih predstavnika naroda, najbolje se vidi, što on dvoji, da bi se na sastanak pozvali Srbi iz Bosne i Hercegovine, a onda što veli, da nas on može uvjeriti, da se ovi (Srbi) ne bi za sada odazvali pozivu; da bi odgovorili barem to, „da će najprije počekati izbore, izabrati svoje predstavnike za Bosansko-Hercegovacki sabor — i onda će računati: ako je bolje da dodju k nama ili da nas zovu k njima“.

Dakle splitski list zna što hoće i odaje se. On hoće da se Bosna i Hercegovina urede o sebi uprav onako kako to žele u Beču i Pešti. Sada mi se o tom pravdati ne ćemo, nego naglasivamo, da bi takovo uređenje bilo prokletstvo i za nas i za njih i u obće za sve slavene u Balkanu. Tko to ne vidi, dosta je da zna, kako to zagovara splitski list.

Ne radi se ovdje ne, da mi podjemo k njima ili oni k nama. Tamnica je i amo i tamo. Radi se da ne bude tamnice. Eto to je sve što mi hoćemo. A kad bi htjeli svi da tamnice ne bude, ne bi je bilo. Eto za tim ide naš predlog, koji zove na okup, na sastanak svakog predstavnika naroda bez obzira stranke i narodnosti. U tomu je naš predlog posve bistar, i samo zloba, samo čeljad, koja služi tudnjim ciljevima može govoriti, da se koga hoće izključiti iz sastanka, samo čeljad, kojoj je služba protunarodna, može koga huškati da se pozivu ne odazove.

U tom pogledu, poslie naših obavijesti sa najodlučujućim ljudima naše stranke, možemo uvjeriti svakoga, da se ne će nikoga mimoći, niti se komu namećati. Pače vruća je želja, da ovom sastanku prisustvuju svi bez iznimke: svi predstavnici domovine bez obzira kojem staležu, kojim stranci ili narodnosti pripadaju. A to je jasno u resoluciji rečeno i iztknutno. O kakvom separatizmu, strančarstvu ili sličnom nema u resoluciji ni spomena, tako da se pozivaju mogu odaslati i talijanskim zastupnicima, jer i oni su zastupnici odnosno predstavnici barem jednog i ako malog diela pučanstva, koje obitava naše zemlje.

Naravno to zna sve i splitski list, pa za to i izmišlja svoju posebnu resoluciju. A da se vidi, kako je to on učinio baš da po mogućnosti osjeti ovaj važan sastanak, dosta je napomenuti, kako on drži da protiv ovom sastanku vlastodržci ne bi imali ništa. Oni će ga, veli on dozvoliti, gdje hoćemo u Austriji. A

kad bi mi rekli, da u obće ne treba, da nam dozvole po postojećim zakonima što bi on? Ali kad bi vlasti uzprkos zakonu htjele taj sastanak zapriječiti, a kad bi mi uzprkos tomu sastanak htjeli držati bilo gdje, što bi on?

Splitski list može uviditi, da ga tu nijedna vlast ne ulazi, i ne smije ulaziti. I to mu je mislimo dosta u pogledu dozvole, koja se ne će pitati od nikoga.

Nego splitski list ne bi bio što je, da nije bacio još jednu posve proračunanu. Veli on, „poslie uspjeha Palavicinija u Stambulu, opet bi odviše zakasnilo. Sad nije fajde da se sastajemo i da mi odlučivamo o sudbini“.

„To se imalo koji mjesec prije, ili bar nekoliko sedmica. Za to nije hitnje da se trči; može se malo i počekati, a da se ne učini griješka“.

Namjera je — veli splitski list — dobra, da se skupimo u jedno. Da, ali s kojega kraja da se počme“?

Vidi se, splitskom listu je da se ne trči, da se počeka, da se do sastanka ne dodje. Naravno, to on treba da opravda, pa eto uspjeha u Stambulu, eto Palavicina!

Naš zaključak je bio iznesen prije nego se je znalo za uspjeh u Stambulu, ali i poslie njega ne gubi on ništa od svoje važnosti. Pače, prije njega mogli su se Srbi a i mi Hrvati još nadati što od zapletaja, ali poslie sporazuma Austrije sa Turskom, te nade više nema, nego nam ostaje još učiniti sve što možemo za slobodu domovine.

Svi znamo, da predstoji prije ili kašnje konferencija veleisla, svi znamo da bi mi mogli tamo naći zagovornika, svi znamo, da bi i ovoj monarhiji bilo bolje, kad bi na jugu imala zadovoljan, ujedinen, slobodan narod, svi znamo, da bi uz ovaj narod i Srbija i Crnagora mogla doći do podpunog svog razvoja u svakom pogledu. A kad sve to znamo što nas priče da uradimo sve što možemo, da nas događaji ne preteku? Što nas priče da se kao ljudi ne sporazumljemo? Što nas priče da ne uzradimo sve što možemo kao narod od sedam miliona?

Sloboda je nami pred očima. Za nju poradimo i dobit ćemo ju. Što su prema tomu naše male, unesene razmirice, a da ne bi sve, pa i sebe mogli žrtvovati?

Nego za to hoće se u obće i vjere, a tih nema u krugovima, koje predstavljaju listovi, koji žele sprječiti sastanak svih predstavnika naše domovine. A do tog sastanka ako smo ljudi slobode mora doći.

Slovensko sveučilište.

Koli za reciprocitet zagrebačkog sveučilišta, toli za ustanovljenje slovenske univerze u Ljubljani, nastao je u ovo zadnje doba kod Hrvata i kod Slovenaca nešto živiji pokret. Ne treba sada pitati, jesu li nas zar iz sna probudili talijanski revolveri u Beču. Činjenica je ta, da se za oba naša bratska pitanja počeli zanimati svi slojevi hrvatskog i slovenskog naroda.

Riešenje pitanja reciprociteta zagrebačkog sveučilišta ili bolje priznanja ispita položenih na jedinju hrvatskoj univerzi u Zagrebu, hrvatski je narod predao u ruke svojih poslanika, i od njih očekuje, da to pravo privedu čim prije sretno kraju.

Braća Slovenci imaju da nastupe daleko veću borbu za ustanovljenje podpunu samostalno slovenskog sveučilišta. Ali ako to ustanovljenje izgleda teže izvedivo od pitanja hrv. sveučilišta, vidiv rad, koji su braća Slovenci poduzeli u tu svrhu, nema sumnje, da će rezultati njihova rada biti brza pobjeda njihovih pravednih zahtjeva!

Inicijativom slovenskog višeskolnog djatva bila je predprošle nedjelje 10. o. mj. sazvana skupština u prilog slov. sveučilišta. U velikoj dvorani „Uniona“ u Ljubljani, sleglo se do 3000 ljudstva obiju slovenskih stranaka. Odazvao se i liepi broj slov. poslanika. — Zastupnik prof. Jarc je spomenuo, kako Sl. Lj. Stranka zajednički sa slovenskim djatvom i i složno sa zastupnicima sl. narodno-napredne

stranke, hoće da manifestuje za slovensko sveučilište, koje ako do danas nije postignuto, kriv je jedino centralistično-birokratični germanizam. Preporučio je živu agitaciju za slovensko sveučilište u svakom i najzabitijem kraju Slovenije.

Jurist M. Natačen, pružio je pak slušateljstvu živu sliku austrijskih sveučilišta. Na njemačkim univerzama je podpuna anarhija. Niemci ih smatraju svojim posjedom i ako za te kulturne ustanove dajemo i mi teške namete. Opisao je divlje ponašanje njemačkih djaka i drzko postupanje rektora. Pri jednoj tučnjavi njem. djaka i njihovih židovskih kolega, premešeno je 132 ranjena židova u bolnicu. Da se je to zbilu u Ljubljani, bili bi svi ljubljanci postrieljani. Dana 2. prosinca p. g. Niemci su uz knjižnicu, zatvorili i mensu, pa je tako slovensko djatvo sa nekoliko kolega Hrvata, proslavilo jubilej gladna židucia! Nanizao je dalje i napadae no slovensko djatvo n Gradcu.

A. Černič, naveo je, kako u Austriji u obće nema pravice za Slavene. 8 milijuna Niemaca ima 11 visokih škola i 5 univerza, a 2 i pò milijuna Slovenaca i cislajtanski Hrvata, nijedne! Kada nas trebaju, onda smo biser austrijske države, kada pa ne, onda s nami u smeće. Slovenci i hrvatski djaci ostavljaju u Beču svake godine najmanje do 350.000 kruna. Zahvala im je u lice „blato“, a na ruke policijski lanci. . . .!

Govorili su još jurist Trampuš i Dr. Tavčar. — Poprimljene su pak ove rezolucije:

1. Protest proti terorizmu njemačkog djatva na austrijskim univerzama i proti pristanom postupanju akademске oblasti, te poziv na vladu, da zajamči jednakopravnost na sveučilištima;

2. Zahtjev na vladu za ustanovljenje pravnog fakulteta u Ljubljani, ustanovljenje kao provizorij podpunog slovenskog sveučilišta u Ljubljani, ustanovljenje državne stipendije za slovenske docente i priznanje ispita položenih na zagrebačkom sveučilištu;

3. Protest proti izazivajućem po Slovence proglasu bečkog rektora Dr. Exnera;

4. Protest proti ustanovljenju talijanskog pravnog fakulteta u Trstu. Priznava se pravica Talijancima na sveučilište, ali ne na slavenskom zemljištu. Time bi se poostrio narodnostni boj na austr. jugu;

5. Odobravanje odlučnog nastupa „Narodne sveze“ i poziv na jugoslav. poslance na utrajnost do podpune pobjede pravednih slav. zahtjeva;

6. Solidaritet sa univerzitetkim težnjama braće Čeha i Rusina.

I u Mariboru je bila istog dana skupština, na kojoj su poprimljene iste rezolucije, kao i u Ljubljani.

Ovih dana je bio otvoren i zemaljski sabor u Ljubljani. Tu je slovenski narod dostojno progovorio preko svojih zastupnika. Rečeno je gorkih proti ministru nastave Marchetu, protektoru njemačkih burza, o zatvorenju „knjižnice“ i „mense“ slavenskim djacima, o gradačkom rektoru u služu Šturmaka i napokon o talijanskom sveučilištu u Trstu, koje bi nanelo veliku štetu u narodnom pogledu. Okolica je sva slovenska, u samom gradu živi na tisuće Slovenaca i dalmatinskih Hrvata. Ovi bi radi poznavanja talijanskog jezika bez sumnje po-hadjali pomenuto talijansko sveučilište a samo čoravi ne vide u tome štetu po našu narodnu stvar. — Talijani imaju pravo na sveučilište, ali neka im se ustroji u tridentskom zemljištu (tal. Tirol).

Nadalje je sabor poprimio zaključak ustanovljenja slovenskog sveučilišta u Ljubljani i protest proti ustanovljenju talijanskog sveučilišta u Trstu, kao i proti postupanju gradačkog i bečkog sveuč. rektora. Sabor je za slov. sveučilište odredio raspoložiti svotu od pò milijuna kruna, a magistrat Ljubljane K 100.000.

Prážka je univerza u prvom redu pozvana, da pospješi i omogući pripravnu akciju za kulturno djelo bratskog slov. naroda. Ljubljanski načelnik I. Hribar razpravljao je ovo dana u Pragu sa rektorom i profesorima pražke uni-

verse, kako bi se na češkom sveučilištu uzgajali profesori za slovensku univerzu, tako, da bi Slovenci postali docenti u Pragu.

Glede samog mjesta za ustanovljenje slov. sveučilišta jedni su bili prije zato, da se posveti veća pažnja Trstu, gradu trgovine, industrije, života i budućnosti. Nu u tom izboru prevladala je ipak Ljubljana, kao središte Slovenije i ujedno kula, koja ima, da ustavi — rastuću prama moru — njemačku bujicu!

Slovenci se dakle živo zauzeli za njihovo kulturno pravo. Ustranjanjem u radu izpuniti će se rieči prof. Jarca, da naime čvrstom agitacijom u najširim stoejivim narod mora i hoće biti pobjeda slovenskog naroda!

Mi Hrvati, dionici iste sudbine, radoštno ćemo pozdraviti tu pobjedu kao znak bolje budućnosti bratskog nam slovenskog naroda!

F. Ž. D.

Obtužnica u veleizdajničkoj aferi.

Kr. državno odvjetništvo u Zagrebu izdalo je ovih dana obtužnicu u veleizdajničkom procesu. Obtužnica obisje 107 stranica u velikoj osmini. Kr. državno odvjetništvo tuži 53 osobe, sve grčko-istočne vjere, da su stoejili bilo neposredno, bilo posredno u svezi s političkim društvom „Slovenski Jug“ u Beogradu, kojemu je svrha, — da pod vidom „oslobodjenja“, te državnoga, političkoga, socijalnoga, narodnostnoga i kulturnoga ujedinenja „Jugoslavena“ — propagira, te uzgoji i provede u kraljevinama Hrvatskoj, Slavoniji i Dalmaciji, te Bosni i Hercegovini, misao veliko-srbske države, a onda, da se podignućem sveobće revolucije u ovim zemljama i uz vojenu snagu kraljevine Srbije i kneževine Crne Gore, ove kraljevine otrgnu od Austro-Ugarske monarhije i prisajedine kraljevini Srbiji, i tako stvori jedna srbska država pod žezlom kralja kraljevine Srbije Petra I. Karagjorgjevića; — sliedeći tu svrhu, napose od g. 1906. ovamo, provadjali su u području kraljevine Hrvatske i Slavonije organizacije sa istom tom svrhom, u tim organizacijama držali sastanke, na ovima razpravljali i zaključivali, kako da se u svrhu provede veliko-srbska propaganda u području ovih kraljevina, te i sami, dosljedno tim zaključcima, govorom i širenjem, tu misao propagirajućih tiskopisa, kao kolektora „Vardar“, beogradskih pol. listova „Narodne Novine“, „Trgovinski Glas“, „Slovenski Jug“ itd., zavodili u tu svrhu narod grčko-istočne vjere, učeci ga, da je već po toj vjeri „Srbim“ — istovjetan sa narodom u kraljevini Srbiji, i da se s ovim treba sje-diniti; da su kraljevina Hrvatska i Slavonija, te Bosna i Hercegovina bile „srbske“ zemlje, da moraju, ma i silom, opet pripasti kraljevini Srbiji, da mora opet biti srbsko sve od Zemuna do Jadrana; da će ovim kraljevinama i zemljama zavladati Petar I. Karagjorgjević, koji će ih od nužde i mačem osvojiti, pak će tada narodu biti bolje; nadalje u tu svrhu u tom narodu populizirali grb kraljevine Srbije te barjak kraljevine Srbije, sa i bez toga grba, sliku srbijanskoga kralja Petra I. Karagjorgjevića, pjesme, kojima se veliča Srbstvo, Srbija i kralj Petar, te ga za sve to oduševljavali i tako zaveli do poklika „živila Srbija — živio kralj Petar I. Karagjorgjević!“ — dapače već dielom narod tako zaludili, da već ovu smatra svojim kraljem; nadalje da su, sliedeći istu tu svrhu, iz takovih organizacija proveli i narod grčko-istočne vjere zaveli širenjem tiskopisa i javnim govorima na ekonomski i socijalni bojkot protiv sugradnjana Hrvata drugih vjera, dapače i na teror protiv ovih, te napokon da su, sliedeći istu tu svrhu, nastojali iz občinske i pučke nastave izključiti činovnike i pučke nastavnike, koji nisu grčko-istočne vjere — pristupaćni njihovoj ideji, a u uređevanje občinske uprave i obće pučke škole, na javno izloženim napisima — dapače zemaljskim putokazima — provesti „srbsko“ (ćirilsko) pismo, kao vanjsko obilježje „Srbstva“, što je sve već dobrim dielom i proveden, — te se tako Adam i Valerijan Pribičević, Joco Orešanin, Pero Bekić i Simo A. Živković, ovi stoejici u ne-

posrednoj vezi sa beogradskim „Slovenskim Jugom“, a uz njih Gedeon Ogrizović, Tanasije Oblaković, Mojo Hrvčanin, Stevo Kalembur, Dr. Aleksandar Gjurić, Plato Solarić, Lazo Bačić, Vaso Vukdragović, Danilo Podunavac i Milan Vukelić kao začetnici i naputnici, sa svima ostalima, neposrednim sudjelovanjem — stranom javno, stranom krioma, pojedince i u savezima, pletkarstvom, nukanjem, poticanjem, zavodjenjem riječu, pismom, tiskovinom i predstavama u slici, savjetom i vlastitim činom, priobčavanjem na tu svrhu vodeći tajnosti i osnova, bunjenjem te snubljenjem — podhvatili djelovanja smjerajućeg na otrgnuce kraljevina Hrvatske, Slavonije i Dalmacije, te Bosne i Hercegovine iz uzakojenog jedinstvenog državnog saveza i zemaljskog obsega austro-ugarske monarhije, na pritegnuće ili bar povećanje pogibelji za tu državu iz vana, te na pobunu i građanski rat u državi; pa time počinili zločinstvo veleizdaje, označeno u §. 58. slovo c) k. kažnjivo po I. st. §. 59. k. z. gledom na slovo b) toga paragrafa.

Toga radi se predlaže:

I. da bude glavna razprava pred kr. sudbenim stolom zagrebačkim, koji je za isti po §. 11. al. II. kp. nadležan;

II. da se na glavnu razpravu pozovu svjedoci i to za Vrginmost i Topusku 49 osoba, za Glinu 2, za Dvor 22, za Crkveni bok 12, za Dubicu 18, za Liku i Krbavu 18, za Grubišno polje 13, za Gjulovac 6, za Jasenovac 10, za Okučane 16, za Davor 6, za Pakrac 31 i za Staru Gradisku 55; — ukupno 260 svjedoka.

III. da se na glavnoj razpravi pročitaju kao dokazala: brošure „Moje afera“ i „Finale“, „zemljovid kraljevine Srbije“ — Beograd — izdanje knjižare Velimira Baložića 1906. „Kalender Narodnih Novina“ 1908., kalendari „Vardar“ 1907. i 1908., sa geografskom kartom, kalendar „Svoj svome“ 1907. br. 39.—1908., „Slovenski Jug“ br. 189.—1907., „Srbobran“ („inovni članak“) zapisnik o premetačini kod okrivljenoga Valerijana Pribičevića, dopis ces. kr. zapovjedništva pješacke pukovnije br. 7t, zapisnik o saslušanju Mirka Šporčića.

IV. du se na glavnoj razpravi kao corpora delicti predoče uzapčeni spisi, slike, barjaci, čilimovi, čutere, čaše i flaše, kape i ostali predmeti nalazeći se u sudbenoj pohrani.

V. Teljem §-a 199. predposl. al. kp., da će se protiv okr. Laze Bačića (C II. 30) odrediti gledom na ustanove §-a 171., al. 2. kp. obvezatni redoviti istražni zatvor.

Izg toga sledi obširno obrazloženje, koje obseže 90 stranica, a onda zaključak, koji se završuje ovim mislima:

Prema svemu pak izloženom, očito je, da se tu radilo o podhvatu smjerajućem na otrgnuce delova kraljevine Hrvatske i Slavonije iz njihove državne sveze i pripojenju istih kraljevini Srbiji, a sve to u sporazumku s tom kraljevinom, čim je pritegnuta ili barem povećana pogibelj iz vana, pak mogućnost pobune ili građanskog rata između zavedenog grčko-iztočnog življa i ostalog nepristupačnog tom podhvatu, u kojem su sadržana sva kriterija zločina veleizdaje u smislu §. 58. sl. c. k. z.

Čim je ustanovljeno, da su svi okrivljenici na tom podhvatu poradili kao aktivni članovi jedne organizacije sa inkriminiranim svrhom, to je već tim dokazano, da su neposredno kod toga poduzeća sudjelovali. Pošto je pak ustanovljeno, da su Joco Oreščanin, Pero Bekić, Simo A. Živković, Gedeon Ogrizović, Tanasija Oblaković, Stevo Kalembur, dr. Aleksandar Gjurić, Plato Solarić, Lazo Bačić, Vaso Vukdragović, Danilo Podunavac, Milan Vukelić i Mojo Hrvčanin u području, u kojem su djelovali, uveli i

proveli organizacije sa inkriminiranim svrhom, a Joco Oreščanin, Pero Bekić i Sima A. Živković suviše toga te Adam i Valerijan Pribičević, kod inkriminiranog podhvata sudjelovali stojeći u neposrednoj vezi sa beogradskim „Slovenskim Jugom“ iz kojeg je taj organizatorni podhvat proiztekao, to se suviše toga, ovi ukazuju kao naputnici i kolovodje ovog poduzeća.

Gledom ne sve to, ova je obućnica i opravdana i na zakonu osnovana“.

Političke vesti.

Sporazumak sa Srbijom. Austro-ugarski poslanik u Parizu, grof Khevenhüller imao je razgovor sa ministrom vanjskih poslova Pichonom, koji mu je rekao, da se nada, e će Austro-Ugarska razjasniti položaj na Balkanu tim, da će Srbiji dati neke koncesije. Khevenhüller je odgovorio, da monarkija misli dati Srbiji nekoje materijalne i moralne prednosti, ali za to moraju Srbi pokazati dobru volju, jer monarkija im ne može ipak od Bosne ništa dati. Uz ovo javljaju iz Beča, da je ugledna diplomatska ličnost izjavila se o eventualnim gospodarskim odštetama, koje da je monarkija sklona dati Srbiji. Nadalje, da je Francuzka sklona posredovati, da još prije konferencije dodje između monarkije i Srbije do sporazuma.

Srbija i Turska. U beogradskim službenim krugovima sumnjaju u čiste poslove mnogih uglednih ličnosti u Carigradu — a sve radi toga, jer je došlo do sporazuma s monarkijom. Sumnja se, da su najupliveniji turski ljudi sebični ili čak podplaćeni. Tim je veća bila konsternacija, kad je u Beograd došla vest, da je većina parlamenta odobrila politiku velikog vezira. Sada beogradska javnost priključuje i na mladoturke, kojim je do prekjucer još laskala. U ostalom u Srbiji kao da je sve izgubilo razum, odakle je došlo do sporazuma između monarkije i Turske.

Kritičan položaj u Macedoniji. Nad Macedonijom se skupljaju crni oblaci. Među Macedonci se i Bugarija opaža veliko nezadovoljstvo i to ponajviše stoga, što su Mladoturci dosada svakom zgodom proterivali Srbe. — Položaj je tim opasniji, što su se Bugari i Grči vrstno organizovali i dovoljno obiskrili oružjem i municijom. Svakako će još pogoršati stanje, što su Mladoturci naoružali Muslimane i Srbe, koji će u slučaju bugarskoga ustanka, dići se zajednički protiv Bugara. Ovo bi bilo kadro izroditi iat između Bugarske i Srbije, pa se tako i tumače vojne mjere Bugarske na granici Srbije. Mladoturci je odbor sve Muslimane u okolici Bitolje naoružao. Stanje je između Bugara i Muslimana vrlo napeto. Svaki se dan mogu očekivati krvavi sukobi.

Troškovi za aneksiju. Razumije, da monarkiji stoji aneksija Bosne i Hercegovine užasno mnogo novaca. Kad se na jesen sastanu delegacije, saznat ćemo autentično za visinu tih troškova. Ali se i sada može već približno reći, kolika je ta svota. Ovi se troškovi naime odnose na dvie strane; prvo na odštetu Turskoj od preko 54 milijuna kruna, a drugo na troškove naoružanja na granici. Bečki je dopisnik „Timesa“ sve te troškove izračunao na 500 milijuna kruna. Službeno se s austrijske strane ova visina dakako opravdava, pa se kaže, da dosada troškovi za vojne pripreme u anektiranim zemljama ne iznose ni 100 milijuna kruna, a da će u obće jedva premašiti 200 milijuna.

U slovenskom saboru. U slovenskom saboru Tavčar je kritizirao postupanje vojništva prigodom ljubljanskih nemira. On reče:

trovale su život mladi.

On je pio otrovani dar

— udes zlobni tako dosuđio,

jačoj moro poklonit se sili —

on je zubim jedno stisno srce,

muški gledao svoj udes nemili

i tomio strahoviti žar.

Igrala se igra krvna

s plemenitim idealim;

a zavist se vila strvna

mladenačkim sjajnim danim ...

Aoh, sviete dopao te jad!

Čemu život, kad u njemu ruje

crv zavisti i žile mu toči;

čemu život, kad ga zloba truje,

srđata prota njemu roči

i ubija poštena mu rad?

igru krvnu igraš, sviete,

po mladjanim krasnim danim;

rajne nade i polet

šibaš viekom mrzkom strielom;

„Ne još. Bojim se, da ne ćemo izbjeći

mečavi; vidiš li, kako nam se približava? Vidiš

li otamo u daljini, kako se spravlja vihor? —

„Obje smrtno žrtve, koje danas leže između Slovenaca i Niemaca, unapried će ležati također između nas i dinastije“. Zemaljski poglavar Schwarz odbio je najodlučnije Tavčareve riječi.

Porezna reforma. Po vestima iz Budimpešte, kao da će proti poreznoj reformi biti veća borba nego li proti izbornoj. Na čelu protuporezne akcije stoje zastupnici Polonji i Vaszonji. Vlada međutim, bude li opozicija proti poreznoj reformi velika, prekinuti će debatu o spomenutoj osnovi i dati oglasiti novački kontingenat.

Hrvatski delegati u Budimpešti. Ovih dana idu hrvatski delegati u Budimpeštu. Govori se, da će početi obstrukciju.

Madjari i Hrvati. Više madjarskih političara zastupa mišljenje, da se treba izmiriti sa Hrvatskom. Predsjednik sabora Justh izjavio je, da Madjari moraju napraviti mir s narodnostima i sa Hrvatima, te imenovati narodnostne zastupnike velikim županima.

Proti bojkotu austro-ugarske robe. Veliki vezir Kiamil paša izjavio je markgrofu Pallaviciniju, da će dospjeti bojkot protiv austr.-ug. robe. — Ministar vanjskih poslova Milovanović izjavio se je deputaciji srbskih trgovaca, da će se vlada energično oprieti proti bojkotu austr.-ug. robe.

Obstrukcija Čeha proti zakonskoj osnovi o aneksiji Bosne i Hercegovine. „Lidove Noviny“ javljaju, da je zastupnik Klofač izjavio, da će Česi obstruirati proti zakonskoj osnovi o aneksiji, da na taj način iznude pristajanje na češke zahtjeve.

Perzija. Kako javljaju iz Teherana svim tamošnjim poslanstvima stigla je depesha iz Ispahana, u kojoj se traži pomoć. Šahov položaj postaje sve to ozbiljnijim. Novčane pošiljke izostaju sa svih strana. U Ispahanu i u drugim pokrajinama prieti ustanak. Kako javljaju iz Petrograda, ruski je car opozvao pukovnika šahove kozacke brigade Ljahova, jer da je ovaj potaknuo šaha da ukine ustav.

Portugalska. Lisabonski listovi najavljuju, da u Portugalskoj predstoji revolucija. Čete su koncentrirane u Lisabonu, dočim su ratni brodovi usidreni u Tajuu spremni za boj. Provedeno je mnogo uapšenja, te će se doskora u ministarsko vijeće sastati vojnička konferenca.

Iz hrvatskih zemalja.

Novi načelnik na Sušaku. Pošto se je gosp. Gjuro Ružić zahvalio na načelničkoj časti radi nesuglasica s obćinskim zastupstvom, izabran je u sjednici obćinskog zastupstva obćinskim načelnikom bivši bilježnik Andro Sablič većinom glasova.

Talijansko sveučilište. U parlamentarnim se krugovima govora, da je zakonska osnova o osnutku talijanskog pravničkog fakulteta već gotova. U toj se zakonskoj osnovi označuje Beč kao sjedište univerze. To se u osnovi označuje samo provizorijem, a da će u dogledno vrijeme biti osnovano u Trstu talijansko sveučilište.

I hrvatske pošte misli Košut posve madjarizirati. Košut namjerava predložiti pejedničkom saboru novu osnovu, po kojoj bi se imala u Pešti urediti nekakova „prometna akademija“ za sve one, koji se hoće posvetiti poštanskoj službi. Tu bi akademiju morali pohađati i Hrvati, koji bi također morali učiti madjarski, te ih se misli tako odnaroditi. „Pokret“ javlja, da je barun Rauch prisustvovao ministarskom vijeću, u kojem se je o tom razpravljalo, ali da se tomu nije protivio. Tom prilikom nadodajemo, da je nedavno premješteno u Madjarsku više poštanskih činovnika Hrvata, koji

ni to ne znaju madjarski. Kud to sve vodi, i hoće li to nas Hrvate već jednom privesti na složan i zajednički rad?

Muslimanska vjersko-prosvjetna autonomija osigurana. Javljaju iz Sarajeva: Predloženi statuti primljeni su i u trećem čitanju. Zastupnici Muslimana izjavili su, da da prihvaćaju predloženu osnovu bosanske zem. vlade, te su i članovi eksekutivnog odbora i zastupnici vlade prema tome zapisnik potpisali.

Izbori za trgovačko-obrtničku komoru u Gorici. Ovih su se dana obavili naknadni izbori za goričku komoru. Pristupili su i Slovenci te su se i liepo afirmirali. Komisija nije još objavila razmjjer glasova, no talijanski su predloženi izabrani sa veoma malom većinom.

Njemački posjed u slovenske ruke. Veletržac u Ljubljani Ivan Knez kupio je grad Hartenstein sa zemljištem u obsegu od 346 jutara za 72.000 kruna. Dosada je taj posjed bio u njemačkim rukama.

Pokrajinske vesti.

Sastanak „Hrvatske stranke“ u Splitu. Na 14. o. mj. bio je u Splitu sastanak načelnika i zastupnika, koji pripadaju „Hrvatskoj stranci“. Na sastanku se je u prvom redu razpravljalo o sveučilišnom pitanju, te je glasovan prosjed proti ustrojenju talijanskog sveučilišta u Trstu i zahtjev da se osnuje slovensko sveučilište u Ljubljani, te da se podupno priznaju sveučilišne nauke i ispiti položeni u Zagrebu. Sastanak je za tim prosjedovao proti vladavini u Hrvatskoj, izrazio simpatije utamničanim Srbima, odobrio rad hrvatsko-srpske koalicije i zaželio da se u koaliciji održi sloga. Prosjedovao je proti odgadjanju saziva dalmatinskog sabora, a s obzirom na pisanje „Tribune“ o dalmatinskom jezičnom pitanju, proti nepoznavom uplitanju Italije. Sastanak pri koncu traži pripojenje Bosne i Hercegovine Hrvatskoj i Dalmaciji. Predsjednik upravnog odbora dr. Mihaljević ovlašten je sazvati skupštinu stranke.

† Ante Gamulin Moro. U četvrtak na večer usnuo je u Gospodinu u Jelsi Ante Gamulin Moro u 80. godini života. Pokojni Moro bio je poznata ličnost ne samo u rodnoj mji Jelsi nego po cijeloj Dalmaciji, a i dalje. U svojoj mladosti kao malo tko jevojavao je za pobjedu narodne misli u Dalmaciji. Kao trgovac mnogo je putovao, osobito po Grčkoj, gdje je bio vanredno obiljubljen. U obće po cijelom Istoku znali su i volili Mora, a zvali su ga tako, jer je imao krasnu dugu crnu bradu. Pun temperamenta, pričao bi im o narodnim borbama u njegovoj otačbini, a istodobno bi se zagrijavao za njihove ideale. Moro je bio i neoš pjesnik. Grcima bi pjevao uz gusle pjesme o Kandiji, što bi ih uznosilo. U rodnoj Jelsi sva mu briga bila: buđenje hrvatske svijesti i napredak grada. Za to ga sumještanji odlikovaše časti prisjednika, koju je vršio 29 godina. Neka mu je laka zemlja, a u narodu vječna spomen!

Iz novinstva. Javljaju nam iz Dubrovnika, da je za sada prestao izlaziti srbski list „Dubrovnik“, a to dok se uredi slabe prilike tamošnje srbske štamparije. Onda će pokušati izdavati ga dva puta na sedmicu.

Književnost i umjetnost.

„Savremenik“ za godinu 1909. Uprava „Savremenika“ javlja, da će „Savremenik“ ove godine izlaziti svakog petnaestog u mjesecu. Prvi će broj biti urešen s nekoliko posve novih vigneta od hrvatskoga umjetnika Tomislava Krizmana. Izaći će tijekom sljedećega tjedna.

Da, vidim, onaj vihor ide uprav na nas; nije moguće da mu se uklonimo“.

Pred veče znatno zahladi; čuo se snieg pod saonicama.

Dugim zimskim večerom oluja savija u gustoj šumi vrhove stotoljetnih borova, granje mlati na sve strane po uskoj stazi prieteć sve u zlatućem sumraku noći, što se spušta. Zima je, a čuši nek nezrećicu zlovolju. snTiea „kibitka“ zatvara te sa svih strana, pa loti zvolja nekud sve jasnijom postaje, te rastz e uneprestano zveketanje oružja, kojim vojnici naše pratnje paklenu buku čine. Tugaljiva i jednolična pjesma praparoca liepo se slaže s vijavicom. Srećom neka bliza svjetlost najavi konak na kraju uznemirene šume.

Vojnici, svedj klopotajuć svojim silnim oružjem, stresu snieg sa svoje odjeće u izbi, gdje udjosmo. Onako ugrijana, tanna, od dima pocrnjela, ta izba izgledala siromašna i nimalo gostoljubiva. Domaćica namjesti na željeznu motku komad luča i to je bila jedina svjetlost.

— Gospodjo, imate li što da nam date?

— Ništa, nema ništa u kući.

— Kako! ni ribe? a riekta je tu!

Prognanik.

Ko što slavju i samoci

izgubljeno milje plače;

ko što majka u nemoći

pjesmom žali svoje zlato:

i on plakó mladi život svoj,

Zlatne sankte snivala mu duša

po oblacim nizala mu kule,

divne kule dragoga alema;

a sada se kule razasule,

svieg nestalo u nesreći toj.

S ruševina alem-kula,

divne sreće, zlatnih dana

bolna se je duša čula

tužnim glasom, grobnom jekom:

plakala je život razrovan.

Podigle se neljudske nemani

kidale su izmučene grudi,

izjedale srce u njedrima;

sve to rado gledali su ljudi,

krvavli krvavi mu dan.

Podigle se krvne zvijeri

i na silu tiskale mu

u prenapoj otrov mjeri,

u veselju zanosih se diljem? ...

Nego, znadi, obraz osvjetlani

divno krvni ukrasiva sjev.

Nek se srđ viju jata;

nek otrovnim strielam biju;

nek se otrov srca hvata;

neka mladi život vene:

on se svijla, al se ori poj.

Zlatne sanke svoje ojadjene,

alem-kule jedno poruče,

oplovak, kano majka čedo,

kano slavju čare izgubljene;

— al i slavi čelik-značaj svoj.

Pajo Mišura.

V. Korolenko:

Čudakinja.

Prevodi F. T.

„Kočijašu, hećemo li skoro prispjeti?

— Ne još. Bojim se, da ne ćemo izbjeći mečavi; vidiš li, kako nam se približava? Vidiš li otamo u daljini, kako se spravlja vihor? —

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.
UTEMELJENA GODINE 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2.
PODRUŽNICE I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osijek, Sarajevo, Spljet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete slijedeće vrste osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. a) osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranje miraza;
- c) osiguranja životnih renta.
2. Osiguranja mirovina, nemoćnina, udovnina i odgojnina sa i bez liečničke pregledbe.
3. Pučka osiguranja na male glavnice bez liečničke pregledbe.

II. Protiv štete od požara:

1. Osiguranja zadruga (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dućanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi: K 1,410.816.28
Od toga jamčevne zaklade: K 1,000.000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820.000.00
Izplaćene odštete: K 2,619.582.36

Jedini je domaći osiguravajući zavod!

Jedini je domaći osiguravajući zavod!

Za Palmaciju pobliže obavijesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ u Spljetu. Poslovnica u Spljetu, ulica Do Sud br. 356.

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

SVOJ K SVOME!

SVOJ K SVOME!

ŽUPNICI CRKOVINARSTVA BRATOVŠTINE

KOJI ŽELE

prave svieće
od pčelnog voska

NEKA NARUČE NA

„JEDINU HRVATSKU TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA“

NA PARU

VLADIMIRA KULIĆA, Šibenik (Dal.).

Ponude i cieni šalju se badava i franko.

Banca Commerciale Triestina

prima:

Uloške u krunam uz uložničke Listove:

sa otkazom od 5 dana uz 2 3/4 %
" " " 15 " " 3 1/2 %
" " " 30 " " 4 1/4 %

Uloške u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.

(sterilnam) uz uložničke Listove:

sa otkazom od 15 dana uz 2 1/2 %
" " " 30 " " 2 1/2 %
" " " 3 mjes. " 3 1/2 %

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u kriepost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Žiro i Tekući račun. Valuta od dana uložnja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavija inkasso mjestnih računa, mjenica glasećih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvara tekuće račune u raznim vrednotama. Inkassi: Obavija uterivanje mjenica na sva mjesta Inostranstva, odrezaka i izričebanih vrednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovicu, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Troppau, Warnsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predjume na vrednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontriranja (Contrirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibeji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osjeđuraje vrednote proti gubitnim žričebanja

Banca Commerciale Triestina.

Hrvatska Tiskara

ŠIBENIK.

Izradjuje svakovrstne radnje, kao: Knjige i brošure, sve vrsti tiskanica za občinske, župne i druge urede, seoske blagajne, odvjetnike, trgovce itd. te moderne posjetnice, zaručne i vjenčane objave, pozive na zabavu, plesne redove itd.

Drži u zalihii sve vrsti občinskih, župnih i drugih raznih tiskanica.

Solidna izradba. Umjerene cieni.

Naručbe obavljaju se brzo i točno po zahtjevu.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.
Vlastita zgrada.

Obavija sve bankovne i mjenične poslove: eskomptuje mjenice, daje predjumeve na vrednostne papire, kao i na robu lečežu u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrednostne papire, svake vrsti, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i novučeje kupovne i izdričebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznake na sva glavniija tržišta monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumnte) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući i giro račun.

Obavija sve burzovne naloge nabrže i najsvjetnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posređuje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarni zavoda uz najniže uvjete.

Olumuckog sira

svake vrsti, samo izvrstnog takodjer sira delikatesnog poštom franko odprema pouzećem K 3:80 Tvrđka Frt. Vuvlečka — Olomuc — Moravska. Tražimo zastupatelje provizijom.

Kotel Dinara

Šibenik kod mjestnog kazališta

- obskrbljen je izvrstnom kuhinjom -
- udobnim i zdravim sobama i svim -
- ostalim mogućim komforima. - -
- CIENE VRLO UMJERENE. - - - -

Preporučuje se Jvanica ud. Podig.

Hrvati i Hrvatice!

sjećajte se uvijek

DRUŽBE

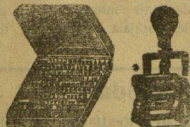
Sv.

Ćirila i Metoda

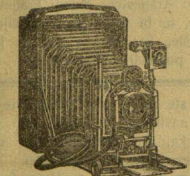
za Jstru

KNJIŽARA I PAPIRNICIA IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

Preuzimlje naručbe svakovrstnih pečata od kantschucka i raznih vlikovine.

Skladište fotografiskih aparata i svih nuzgređnih potrebstina.

preporuča svoj veliki izbor liepih HRVATSKIH, TALJANSKIH, NJEMAČKIH I FRANCUSKIH KNJIGA, romana, slovnica, riečnika, onda pisacih sprava, trgovačkih knjiga, uredovnog papira, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima pretplate na sve

hrvatske i strane časopise

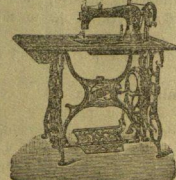
uz originalnu cieni sa taćnim i brzim dostavljanjem u kuću.

Velika zalihii svakovrstnih

toplomjera, zvieker-naočala

od najbolje vrsti i leća u svim gradacijama.

YANJSKE NARUČBE OBAVLJA KRETOM POŠTE.

Skladište najboljih i najsvjetnijih šivaćih strojeva „SINGER“ najnovijih sistea.

STECKENPFERD - -

od Ijiljanova mlieka SAPUN

najbolje sredstvo za kožu.

40-20

Oglašujite

„Hrvat. Rieći“.